

Krzysztof Latocha

Zakład Handlu WZGS „Samopomoc Chłopska” w Łodzi Oddział w Wieluniu – Spółdzielnia Handlowo-Produkcyjna „Hurtpol” w Wieluniu (1959-2006) – zarys dziejów

Rocznik Wieluński 10, 185-190

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Krzysztof Latocha

ZAKŁAD HANDLU WZGS „SAMOPOMOC CHŁOPSKA” W ŁODZI
ODDZIAŁ W WIELUNIU – SPÓŁDZIELNIA HANDLOWO-PRO-
DUKCYJNA „HURTPOL” W WIELUNIU (1959–2006)
– ZARYS DZIEJÓW

Zakład Handlu Wojewódzkiego Związku Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Łodzi Oddział w Wieluniu powstał 2 stycznia 1959 r. w wyniku procesu reorganizacyjnego, mającego swe źródło w likwidacji Centrali Tekstylnej w Wieluniu. Po przekazaniu przez Powiatowy Związek Gminnych Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Wieluniu części dystrybucji artykułami obuwniczo-skórzanymi, nowoutworzona jednostka rozpoczęła swą działalność.

Zakład zajmował się obrotem towarowym, prowadzonym przede wszystkim w środowisku wiejskim. Zaopatrywał placówki handlowe powiatu wieluńskiego, pajęczańskiego, sieradzkiego i radomszczańskie (po likwidacji tamtejszego Zakładu) w artykuły włókiennicze (wełniane, bawełniane, lniane) oraz obuwniczo-skórzane. Miał więc duże znaczenie i międzyregionalny charakter.

Instytucją zarządzał dyrektor, powoływany początkowo przez Zarząd WZGS w Łodzi. Dyrektorowi podlegali: kierownik handlowy (z-ca dyrektora), zajmujący się bezpośrednio handlem, kierownicy działów włókienniczego, odzieżowego i obuwniczego, dział księgowości (główny księgowy, referent finansowo-księgowy), kierownik magazynu i jego zastępca oraz fakturzysta i robotnik – to stanowiło pierwotną strukturę organizacyjną zakładu.

Dyrektorami byli Tomasz Płuska (1959–1963) i Antoni Kurzac (1963–1970), natomiast stanowisko prezesa zajmowali: Jerzy Zalwert (1970–1983), Marian Stelmach (1983–1994), Marianna Marciniak (1994–1997), Wojciech Kreisner (1997–2001), Lidia Grabczak (2001–2005). Stanowisko zastępcy kierownika (z-cy dyrektora lub z-cy prezesa), tj. kierownika handlowego pełnili: Marian Więcek (1959–1963),

Zygmunt Grzybowski (1963–1970), Zygmunt Gruszka (1970–1974), Marian Stelmach (1974–1983), Marianna Marciniak, Wojciech Kreisner i Anna Wiśniewska. Do kierownictwa partyjnego należał m.in. Franciszek Kanoniak i Zdzisław Szadkowski. Ponadto w pracach zarządu uczestniczyli tzw. członkowie dochodzący.

Ważną rolę pełnił dział księgowości, kierowany przez głównego księgowego. Funkcję tę pełnili: Ludwik Wiluś (1959–1981), Alina Latocha (1981–1991), Halina Krawczyk oraz Anna Wiśniewska (1997–2006).

W przedsiębiorstwie początkowo było zatrudnionych 20 osób. Stan ten w związku z rozwojem firmy zwiększył się do 120 pracowników, z których 2/3 pochodziło z okolic Wielunia. Stosunek zatrudnionych kobiet i mężczyzn utrzymywał się na stałym poziomie. Wiek kadry kierowniczej to ok. 40–50 lat. Pozostali pracownicy mieli poniżej 30; 1/4 mogła pochwalić się wykształceniem średnim, 3/4 – podstawowym. Wynagrodzenie utrzymywało się na poziomie średniej krajowej.

Liczne reorganizacje mające na celu usprawnienie pracy zakładu i poprawę sytuacji finansowej, powodowały zazwyczaj zmiany w kierownictwie lub zwiększenie zatrudnienia i inwestycje (1964 r.). Wśród tych zmian należy wymienić: powstanie samodzielnej Spółdzielczej Hurtowni Międzypowiatowej „Samopomoc Chłopska” w Wieluniu – pod patronem WZGS w Łodzi, podporządkowanie jednostki WZGS w Sieradzu i zmianę nazwy na Zakład Obrotu Artykułami Przemysłu Lekkiego WZGS w Sieradzu Oddział w Wieluniu (1974 r.), a także na koniec upadek i powstania Spółdzielni Handlowo-Produkcyjnej „Hurt-Pol” w Wieluniu (1992 r.).

Pierwotną bazę logistyczną stanowiły wynajęte na mocy podpisanych umów dzierżawy obiekty znajdujące się w Wieluniu przy ul. 1 Maja (obecnie ul. Józefa Piłsudskiego). Należały do nich: piętrowy budynek z poddaszem z cegły pełnej, pokryty papą, przeznaczony na biuro (3 pokoje, ok. 60 m²) i magazyn na parterze (ok. 100 m²); były budynek browaru; magazyn obuwniczo-skórzany przy ul. Śląskiej z cegły i kamienia, pokryty papą (120 m²); sklep obuwniczy z cegły, kryty papą, dwukondygnacyjny, bez okien (100 m² x 2) u zbiegu ul. Sieradzkiej i ul. Kolejowej oraz magazyn z cegły, pokryty dachówką (ok. 200 m²) wynajmowany od PZGS przy skrzyżowaniu ul. Sieradzkiej i ul. Głowackiego.

Ciężkie warunki pracy oraz rosnące koszty utrzymania tych prowizorycznych pomieszczeń spowodowały, że w 1964 r. na wniosek dyrektora Antoniego Kurzaca Zarząd WZGS „Samopomoc Chłopska” w Łodzi podjął decyzję o budowie nowej siedziby Zakładu, na terenie dotąd niezurbanizowanym o pow. 2 ha, pozyskanym od gminy Wieluń przy ul. Przemysłowej 1. Inwestycja zakończyła się budową dwóch magazynów wykonanych w technice z cegły pełnej piaskowej (sylikat), o stropodachach krytych papą. Pierwszy z wydzieloną na piętrze częścią biurową przeznaczony był na towary bawełniano-liniane (łącznie pow. ok. 1600 m²), a drugi – na tkaniny wełniane i dywany (wys. 4,5 m, pow. ok. 1200 m²).

W latach 1966–1968 infrastruktura logistyczna przedsiębiorstwa powiększyła się o trzysegmentowy magazyn interwencyjny – murowany z pustaków żuźlowych o stropodachu krytym papą oraz magazyn z płyty żelbetowej o wys. 9 m i 2012 m² (piętro z metalowych regałów z zamontowanymi taśmociągami), kotłownię z dwoma kotłami EK-4 na koks, zapewniającą własne ogrzewanie zajmowanych pomieszczeń, a także portiernię i sklep (ok. 120 m²). Pozwoliło to na znaczny rozwój jednostki i uruchomienie branż galanteryjno-pasmanteryjnej, dziewiarsko-pończosznicznej i konfekcyjnej. W l. 1988–1989 oddano do użytku 4 garaże i pomieszczenia biurowe dla administracji.

Główny tabor transportowy Zakładu Handlu stanowiły 3–4 pojazdy samochodowe, które były jego własnością oraz wynajmowane na określone kursy auta Spółdzielni Transportu Wiejskiego w Wieluniu. W pierwszych latach działalności zakład dysponował tylko trzema samochodami dostawczymi, co było powodem opóźnień w terminowych realizacjach zamówień i zmuszało odbiorców z części gminnych spółdzielni do samodzielnego przyjazdu wozami konnymi po towar. W latach późniejszych tabor samochodowy stanowiły: 2 pikapy „Warszawa”, „Star” (4 t.), 2 „Nisy” (1964 r.), a od 1990 r. 2 „Nisy”, 2 „Żuki” i „Robur”.

Zamówienia były dokonywane we wzorcowni, w której znajdowały się wzory wszystkich oferowanych towarów. Po spakowaniu wybranych artykułów i zapakowaniu w odpowiednie pojemniki odbiorca otrzymywał niezwłocznie wskazane produkty. W zakładzie funkcjonował bezgotówkowy system rozliczeń dotyczący zarówno kupna, jak i sprzedaży, odbywający się na firmowym koncie w Narodowym Banku Polskim.

Po przekształceniu przedsiębiorstwa w Spółdzielczą Hurtownię Międzypowiatową „Samopomoc Chłopska” w Wieluniu jednostka zyskała samodzielność. Dalej jednak podlegała w określonych sprawach WZGS w Łodzi i wspólnie z powołaną Radą Nadzorczą stanowiła organ koordynujący i kontrolujący jej pracę.

Dynamiczny rozwój Spółdzielni i wzrost obrotu sprawił, że przedsiębiorstwo zyskało uznanie w województwie, a pracownicy otrzymywali premie i nagrody pieniężne. Innym przejawem działalności Spółdzielni było świadczenie bezpłatnych instruktaży dla pracowników sklepów Gminnych Spółdzielni, przekazywanie tym jednostkom bezwrotnych dotacji na rozwój z własnej nadwyżki budżetowej, a także kontrolę ich funkcjonowania.

21 stycznia 1970 r. z nieokreślonych przyczyn w trzecim segmencie magazynu interwencyjnego spółdzielni – magazynie nowych dostaw wybuchł groźny pożar. Akcja gaśnicza, prowadzona w temperaturze powietrza -20° C przez kilka zastępów straży pożarnej, przyniosła mizerne efekty, gdyż znajdujące się tam łatwopalne artykuły (np. 3 tys. szt. koszul non-iron) nie mogły zostać błyskawicznie ugasszone. Drugi segment z dywanami i wykładzinami również uległ spaleni, a trzeci z materiałami bawełnianymi i lnianymi został częściowo uratowany po przeprowadzonej ewakuacji przez pracowników spółdzielni.

Przyczyn pożaru, mimo powołanych komisji przez straż pożarną i Centralę Rolniczej Spółdzielni „SCh” w Warszawie, nie ustalono, a straty oszacowano na ok. 150 000 000 zł. Kierownictwo Spółdzielni w Wieluniu wyznaczyło również dziesięcioosobowy zespół, który w ciągu kilku miesięcy częściowo odzyskał spalone towary na kwotę 32 000 000 zł.

Następstwem pożaru były również zmiany w kierownictwie spółdzielni, których dokonała Rada Nadzorcza. Powołany na prezesa Jerzy Zalwert wraz ze swym zastępcą, Zygmuntem Gruszką, odbudowali spalone magazyny oraz poczynili starania o zabezpieczenie techniczne towarów, wprowadzając m.in. sygnalizację alarmową (ppož.) – czujki izotopowe, aby uniknąć w przyszłości podobnej tragedii. Ponadto zwiększono zatrudnienie do 120 osób, co pozwoliło na rejonizację i objęcie zaopatrzeniem terenu w ciągu trzech dni od daty złożenia zamówienia. Wprowadzono także giełdy odbywające się co dwa tygodnie, po których nowe towary były dostarczane bezpośrednio do sklepów.

W 1975 r. w związku z reformą wprowadzającą nowy podział administracyjny kraju spółdzielnia przeszła pod patronat WZGS w Łodzi i zmieniła nazwę na Zakład Obrotu Artykułami Przemysłu Lekkiego WZGS w Sieradzu Oddział w Wieluniu. Proces ten nie zahamował rozwoju, a nawet przyczynił się do przejścia zaopatrzenia sieci sklepów w całym województwie sieradzkim.

W 1992 r. nastąpił upadek spółdzielni i zarazem powstanie Spółdzielni Handlowo-Produkcyjnej „Hurt-Pol” w Wieluniu zatrudniającej, 50 pracowników, która kontynuowała działalność poprzedniej do 2006 r. Rezygnacja z zaopatrzenia w artykuły przemysłu lekkiego przez Gminne Spółdzielnie, wzrost kosztów i trud utrzymania 5 sklepów spożywczo-przemysłowych spowodowały zwolnienia osób, wyprzedaż majątku i przyspieszyły jej zamknięcie.

Po całkowitym zamknięciu na terenie byłego zakładu działalność rozpoczęły prywatne przedsiębiorstwa, takie jak „HAS”, „DELTA”, „FANTANA” i inne.

Załączone fotografie przedstawiają siedzibę i bazę logistyczną byłego Zakładu Handlu WZGS „Samopomoc Chłopska” w Łodzi Oddział w Wieluniu – Spółdzielnia Handlowo-Produkcyjna „Hurtpol” w Wieluniu.

Wieluń, ul. Fabryczna 1 – fot. własne autora, wykonane 26 kwietnia 2009 r.

